

[Bestilling](#)[Udgivelser](#)[Om Peripeti](#)

Det kreative nej
22. juni 2020

Race og
identitetspolitik
13. juni 2020

Safe Space på
Teater V
7. juni 2020

Googleren på
Det Kongelige
Teater
15. maj 2020

Den unge
Werthers
Lidelser og
den ungewerther
slidelser
18. marts 2020

Anmeldelse af Lene Tanggaard: Det kreative nej – om at bruge afvisninger som drivkraft.
Akademisk Forlag 2020.

Af Erik Exe Christoffersen

100%

"Vi er dem de andre ikke må lege med, vi er det dårlige selskab" synger Kim Larsen. – Flere af hans sange handler om afvisningen: "Forsvind! Det er en lukket fest."

Dette er en lille introduktion til Lene Tanggaards bog om, hvordan afvisningen som en form for adgangs begrænsning faktisk også en særlige dimension i kreative processer.

Bestilling Udgivelser Om Peripeti

...tude tråd og undersøger afvisningen som en kreativ motor, idet hun netop forfølger kreativitet, ikke som en personlig indre evne, men som en *reaktion* på en ydre afvisning. Samtidig er Tanggaard også opmærksom på at afvisningen i det moderne samfund kan have en række ikke-kreative sociale konsekvenser. Afvisningen kan blive en lukket dør: Adgang forbudt. Men man kan altså også åbne døren *via negativa*.

Der er ikke tale om en manual eller opskrift på, hvordan man takler afvisninger. Det er snarere en refleksion over det forhold, at vi i stigende grad er individualiserede, og at vi alle så at sige kæmper for at realisere vores identitet. Men risikoen for afvisning og "Ingen adgang til et lykkeligt liv" er et tilsyneladende stigende problem. Tanggaard har sat sig for at forfølge denne form for modstand i kreative processer. Afvisningen kan være en drivkraft, en trodsreaktion: Jeg skal vise dem.

Der er tale om en bog, som har undersøgt et fænomen, som ellers ofte er skjult, som noget man nødt til vil tale om. Afvisningen rummer en nederlagsfølelse og skam, som de fleste gerne vil fortrænge. Tanggaard har henvendt sig til kolleger og hendes 5000 følgere på facebook. Det er der kommet en del reaktioner på men også manglende svar, hvilket måske netop hænger sammen med, at afvisningen er en vanskelig relation. Både det at afvise og det at blive afvist. Det er vanskeligt at tale om, fordi det bliver et individuelt problem. Tanggaards pointe er, at vi *ikke* skal blive mere robuste, så vi kan tåle en afvisning. Nej, det handler for hende om at kollektivisere problemet. Hvis afvisningen optræder i et praksisfællesskab, bliver det muligt at handle og reagere kreativt på afvisningen.

Man skal ikke lede så farligt langt efter afvisningen som tema, men hvor denne også har fungeret som en kreativ drivkraft for kunstnere. *Det kreative nej* er på en måde et modsvar til mange traditionelle tilgange til det kreative, som vægter det affirmative: det at sige ja til forslag er en hovedregel i fx improvisationsteater. Det er på en måde også et modsvar til det kreativerede samfund, som har selvrealisering, originalitet, singularitet og nytænkning som et nærmest normativt krav i forhold til den samfundsmæssige deltagelse. Tanggaard fremhæver at den affirmative kreativitetsdyrkelse også har en negativ side. Selvrealiseringen kræver adgang til uddannelse, drømmejobbet, medierne og pengene og adgangen er ikke altid mulig. Til tider bliver man afvist, man passer ikke ind, man har ikke talentet, det rigtige udseende eller måske er man "fejlfarvet". Afvisningen kan være en form for eksklusion og have mange både personlige og strukturelle årsager. Dette er ikke nødvendigvis retfærdigt, og en af årsagerne til de aktuelle protestbølger er måske netop oplevelsen af afvisningen som en uretfærdighed. På den måde kan afvisningen også være en identitetsmarkør: I hører ikke til her. Det skaber dermed et os over for et dem. Afvisningen handler derfor også om grænser og afgrænsninger som noget identitetsskabende. Positivt i den forstand, at man ved hvem, man er og hvad man kan, og som noget negativt i betydningen: de er uværdige til at være en del af os.

Taggaards pointe er, at afvisningen er en negation, som kan få den afviste til at reagere i nye retninger, og derved skaber modstanden en kreativ situation. Specielt hvis det bliver muligt at takle modstanden i fællesskab. Corona krisen er et af Tanggaards bedste eksempler på den strukturelle afvisning: "bliv hjemme" og "ikke kramme". Dette tvinger til nye løsninger i form mødeformer på nettet, lige fra fællessang til webinarer eller digitaliserede kunstformer. Men det en løsning som kræver teknisk adgang for at kunne realisere denne form for fællesskab.

Bestilling Udgivelser Om Peripeti

Dermed var der skabt et helt nyt kunstbegreb, som kom til at smitte af på kunsten som sådan. Kunsten blev aldrig den samme. På den måde kan man iagttage kunstbegrebet som en form for afvisning af ikke-kunst. Men det er altså en grænse som flytter sig.

Et andet eksempel er historien om dannelsen af det danske verdensberømte Odin Teatret i Norge 1964. Teatret blev dannet fordi initiativtageren Eugenio Barba var blevet udstødt af det traditionelle teater. Han var blevet afvist af det kommunistiske Polen, og i trods samlede han en håndfuld unge, som alle var blevet afvist fra teaterskolen i Oslo. Som Barba udtrykte det: "Omstændighederne var ikke gunstige for os. Vi havde ikke talent, derfor skabte vi Odin Teatret". En af teatrets kreative drivkræfter har altid være modstand, og den styrke der ligger i negationen, den intentionelle, selvpåførte og den udefrakommende afvisning. "Netti Netti metoden. Ikke det – ikke det".

Et felt hvor afvisning, negationen og modstand er centralt i kreative processer er i adgangen til materialer som yder modstand. Det kan både være objekter og samarbejdspartnere. Her er der netop ofte tale om at materialer sætter gang i uventede processer og føre den kreative proces mod overraskende resultater.

Afvisningen er vanskelig, og det kræver et vist overskud at vende den til fremdrift. Det hænger sammen med, som Tanggaard skriver, at afvisningen ofte bliver opfattet som en personlig skam. Jeg er ikke klog nok, talentfuld nok eller bare ikke kreativ nok – det er min egen skyld. Afvisningen kan blive en såkaldt tabersag, fordi vi ikke er tilstrækkeligt opmærksomme på denne, hvilket kan skyldes en uheldig pædagogik eller dårlig ledelse.

Som nævnt er Tanggaards centrale pointe at henvise til sociale fællesskaber, som det sted hvor afvisningen takles produktivt og kollektivt. Kunsten skaber ofte et sådant praksisfællesskab. Måske i særlig grad teatermediet, som altid har været afhængigt af reaktive handlinger, den kollektive tillid som skaber modet til at handle uden sikkerhedsnet, med risikoen for at fejle og med muligheden for afvisning. I teatret har man formodentlig altid fulgt den central lov: *Kill your darlings*. Ikke for at afvise, men fordi værket kræver en form for æstetisk disciplin og stramhed. Afvisningen eller selektionen følger en grundlæggende poetik og dramaturgi som et vigtigt og nødvendigt moment i udviklingen af værket, fordi det altid i teatret er opgaven at skabe mere end man har brug for. Det affirmative og afvisningen bliver her to sider af samme sag, selvom det ofte handler om forskellige faser. Det er Tanggaard sikker helt med på, idet hun med stort udbytte har valgt at svinge pendulet mod et fokus på "Nej'et". Men måske skal det understreges at det forudsætter en affirmativ ja-fase.

[← Race og identitetspolitik](#)

Del med andre

[Bestilling](#)[Udgivelser](#)[Om Peripeti](#)[WordPress.org](#)

STATENS KUNSTFOND

Der må ikke kopieres, gengives eller på anden måde reproduceres materiale, hverken analog eller digital fra domænet peripeti.dk uden samtykke.